

INDEX RERUM NOTABILIUM

QUÆ IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

A

Abbatissa, vide OBIEDIENTIA SOLEMNIS.
ABNEGATIO, vide OBIEDIENTIA SOLEMNIS.
ACTUS INTERNUS.
Actus interni quomodo cadant sub præceptum, l. 1, c. 4.
Possunt esse materia voti, ac proinde obediencie; ordinarie per modum regulæ, vel concilii præcipiuntur, ib.
Vide obediencia solemniss.
ADMINISTRATOR, vide DOMINIUM.

ADULTERA.

Maritus nolens parcere adulteræ ad mortem damnatæ, nisi religionem ingrediatur, non facit illi violentiam, l. 5, c. 9.

ÆTAS.

Ætatis triplex distinctio, l. 5, c. 1.
Ætas pubertatis in ordine ad professionem est decimus sextus ætatis annus tam in viris quam in feminis; in ordine ad matrimonium, votum religionis et alia, in feminis est duodecimus in viris decimus quartus, completus, l. 4, c. 6.
Vide Professio, Filius, Pater, Tutor.

ALIENATIO.

Alienatio honorum religionis quando et a quo fieri possit, l. 8, c. 15.
Vide Dominium.

AMENTIA, vide CARENTIA USUS RATIONIS
AMOR DEI ET PROXIMI, vide CHARITAS ET PERFECTIO.

ANACHORETA.

Anachoretæ verum statum religionis habuerunt, et habere possunt, l. 2, c. 1.
Non tamen habent secundum præsentem Ecclesie consuetudinem, c. 16.

APOSTOLUS ET APOSTOLATUS.

Apostoli fuerunt vere religiosi, et vota emiserunt, l. 3, c. 1.
Apostolis non fuit datâ a Christo certa regula; sed ab illo præsentem, et postea Spiritu sancto per orbem dispersi regebantur, ib.
Apostolatus, ut vera, perfecta et specialis religio, habuit pro fine particulari vitam mixtam, ib.
Apostoli post vocationem non fuerunt incapaces domini; probabile est habuisse dominium aliquarum rerum stabilium, l. 8, c. 7.
Probabilis tamen est nullum habuisse, ib.
Item probabilis, nullum dominium rerum mobilium habuisse, ib.

Apostoli elemosynis fidelium sponte oblati, et allquando emendicatis vixerunt, c. 8.
Speciali et firma obediencia Christum sequentes illi adhærebant, l. 12, c. 1.
Perfectissimam obediencia profitebantur, c. 9.
Post vocationem ad Apostolatam, voto castitatem perpetuam coluerunt, l. 9, c. 1.
Nullus Apostolorum, qui ante acceptam uxorem vocatus est, eam postea duxit, c. 14.

APPETITUS.

Appetitus honoris, famæ et dignitatis virtualiter amputantur per tria vota religiosa, paupertatis, castitatis et obediencie, l. 2, c. 2.

APPROBATIO.

Approbatio Ecclesie necessario et absolute requiritur ad verum statum religionis, l. 2, c. 15.
Approbatio duplex significatio, una ad intellectum, alia ad voluntatem pertinet, ib.
Ad religionem in communitate institutam necessaria est Ecclesie approbatio iudicialia, ib.
Hæc approbatio necessaria non solum in iure canonico, sed etiam in naturali fundatur, ib.
Semper fuit necessaria approbatio vel Pape, vel Episcopi, pro religionis instituendæ diversitate, ib.
Etiam est necessaria approbatio practica, per quam detur potestas acceptandi, ib.
Sine Ecclesie approbatione prohibetur et irritatur cuiuscumque veræ religionis institutio, c. 16.
Non requiritur approbatio expresse et quasi formaliter sub ratione veræ religionis, ut sit et dicatur vera religio, etiam quando votis tantum simplicibus approbatur, ib.
Requiritur vero, quando talis vivendi modus non includit tria vota integra et de se perpetua, ib.
Non solum est necessaria approbatio ad veram religionem, sed etiam ad quemcumque modum vivendi honestum, observantem ordinem, ritum et ceremonias aliquas religiosas sine tribus votis, ib.
Quid nomine religionis et ordinis approbandi intelligatur, ib.
Quid item prohibetur in cap. 1. de Religiosis domibus, in 6, ib.
Non intelligitur modus vivendi honestus et singularis in vita privata, ib.
Vide Potestas.

B

BAPTISMUS.

Baptismus B. Virgini et præcipuis Apostolis probabiliter a Christo Domino collatus fuit, l. 3, c. 2.

Baptismus non potest iuste conferri filio infidelis sine consensu parentis, l. 5, c. 1.
Baptismus non extinguit vota antea facta, l. 9, c. 21.

BEATITUDO.

Beatitudo hujus vite est imperfecta; non requirit actualem operationem, sed bonam personæ dispositionem, l. 1, c. 4.
Beatitudo major vel minor secundum gradum charitatis mensuratur, non secundum perfectionem, ib.
Ad beatitudinis objectum per se non pertinent creature, ib.
Non datur beatitudo, nisi prius peccatum veniale remittatur, c. 9.
Beate, vide STATUS, CASTITAS SIMPLEX.

BENEDICTIO.

Benedictionis duplex genus, l. 6, c. 17.
Beneficium Ecclesiasticum, vide NOVITIUS, OBIEDIENTIA SOLEMNIS, CASTITAS CLERICALIS, et CLERICUS.
Blanditiæ, vide PROFESSIO.

C

Calix consecratus, vide CONSECRATIO.

CAMERA.

Camera Apostolica succedit in bonis religiosi ejecti e religione in perpetuum, l. 2, c. 12.

CANONICUS.

Canonici regulares sunt Apostolorum successores, exstant adhuc plurima illorum monasteria, Conimbricæ est celebre sanctæ Crucis, l. 3, c. 3.

CAPITULUM.

Capituli consultatio secundum regulam vel jus canonicum requisita, si omittatur, facit actum irritum, nisi id exprimat, l. 5, c. 10.
Capitulum qualem habeat potestatem circa novitios recipiendos, ib.

CARENTIA USUS RATIONIS.

Carentia usus rationis, si est temporalis, non reddit simpliciter inhabilem personam ad religionis ingressum, in ordine ad novitiatum et professionem, sed pro tempore quo durat, l. 5, c. 4.
Legitime receptus si durante novitiatu incidat in amentiam, et in ea duret pro aliquo notabili tempore, prior receptio manet irrita, ib.
Carentia usus rationis perpetua reddit absolute personam inhabilem ad religionis ingressum, ib.

CASTITAS SIMPLEX.

Perpetuam castitatem servare, non est malum, sed licitum, l. 9, c. 1.
Item non solum licitum, sed et melius est, ib.
Castitas seu virginitas in lege evangelica non præcipitur, sed consulitur, ib.
Castitas facit homines Angelorum imitatores, ib.
Bonum et optimum est virginitatem seu perpetuam castitatem per votum Deo consecrare, ib.
Referuntur varia exempla voventium perpetuam castitatem, ib.
Castitas, tam perpetua quam temporalis, sed aliquantulum diuturna, non potest perfecte servari sine speciali Dei auxilio, ib.
Vide Votum castitatis.

Votum perpetuum castitatis obligat semper et pro semper, c. 2.

Materia castitatis duplex, necessaria, scilicet, et voluntaria; ad utramque obligat votum castitatis, ib.
Habens votum castitatis, si illud violat, sive per externum actum, sive per internum consensum tantum, contra temperantiam, et contra religionem peccat, et circumstantia voti necessario in confessione est aperienda, ib.

Votum castitatis simplex obligat ad non contrahendum matrimonium animo consummandi, ib.

In uno tantum casu, licet voventi castitatem contrahere propria auctoritate matrimonium, quando, scilicet, naturale præceptum ad id obligaret, ib.

Habens votum simplex castitatis licite potest contrahere matrimonium cum intentione non consummandi, et commutatione voti castitatis in votum religionis, ib.

Si contrahens tenetur religionem ingredi vel profiteri, manet liber a voto, et potest licite matrimonium consummare, ib.

Si alter conjux vovent castitatem cum pacto nunquam petendi debitum, ex vi voti, secluso periculo incontinentiæ, non tenetur ingredi religionem, ib.

Si talis ante matrimonium esset omnino certus quod alter nunquam peteret debitum, licite contrahere posset, etiam sine voto aut proposito ingrediendi religionem, ib.

An persona, quæ post votum virginitatis amisit virginitatem frangendo votum, teneatur postea non nubere, c. 3.

Votum simplex castitatis non irritat matrimonium subsequens, sed reddit illicitum, c. 4.

Votum castitatis simplex et solemne, in antiquo usu Ecclesie fuit ante tempora Innocentii II, ib.

Votum castitatis simplex non extinguitur per matrimonium, c. 5.

Obligat ad castitatem conjugalem et ad non nubendum mortuo conjuge, c. 6.

Votum castitatis antea factum non impedit reddendo debitum, licite consummare matrimonium; nec tenetur talis ingredi religionem ad servandum votum, c. 5.

Obligat vero ad non consummandum matrimonium petendo debitum, ib.

Episcopus potest concedere dispensationem ad consummationem matrimonii, in hoc casu, ib.

Votum castitatis simplex factum post matrimonium non obligat ad ingrediendam religionem, ib.

In aliquo casu ex intentione voventis obligare potest, ib.

Habens hoc votum non potest licite reddere debitum ante tempus a jure concessum elapsam ad de-liberandum de ingressu religionis, ib.

Ad quid obliget votum castitatis imperfectum, seu temporale et partiale, ib.

Ad quid obliget votum non nubendi, ib.

Votum castitatis simplex, nude ac solitarie sumptum, non dissolvit matrimonium ratum, c. 6.

Opinio asserentium votum castitatis simplex simul cum traditione religiosa dissolvere matrimonium ratum, ib.

Votum castitatis nec natura sua, nec divino jure dissolvit matrimonium ratum, ib.

Nullus contractus, vel traditio pia et religiosa conjuncta voto castitatis, dat illi vim, aut cum illo simul sumpto dissolvit natura sua matrimonium ratum, seclusa lege positiva Ecclesie, ib.

Per legem ecclesiasticam jure communi contentam nullum votum castitatis dissolvit matrimonium ratum, quod etiam non inhabilitet personam ad matrimonium contrahendum, ib.

Ex jure divino positivo nullum votum simplex castitatis dissolvit matrimonium ratum, ib.

Votum castitatis ante baptismum factum impedit matrimonium, et ejus usum etiam post Baptismum, l. 9, c. 21.

Votum simplex castitatis ante sponsalia factum illa impedit et irritat, per se loquendo, c. 7.

Post sponsalia de futuro factum, non illa dissolvit ex parte voventis, ib.

Etiam si sponsalia sint jurata, ib.

Tale votum est validum, et obligat voventem ad non contrahendum matrimonium quantum in ipso est, et ad acceptandam solutionem sponsalium, si alter consentire voluerit; si vero matrimonium ad petitionem alterius contrahatur, obligat ad non petendum debitum, et ad castitatem conjugalem durante matrimonio, et si conjux moriatur, ad integram castitatem; non obligat tamen ad ingressum religionis, ib.

Probabile adhuc est per tale votum dissolvi sponsalia etiam jurata, ib.

Si tamen copula intercessit, vel alii actus similes, nullo modo sponsalia dissolvuntur, ib.

Quid faciendum quando votum castitatis præcessit sponsalia, vel illa fide promittuntur ad copulam fem næ extorquendam, ib.

Votum castitatis ab uxore factum ante matrimonium ratum, vel post ratum et non consummatum, non potest a marito irritari, ib.

In hoc casu tenetur uxor reddere debitum petenti, c. 8.

Votum castitatis ab uxore factum, post matrimonium consummatum, obligat ad servandam castitatem conjugalem durante matrimonio, et mortuo, marito ad castitatem integre servandam, neque quoad hanc potest a marito irritari, ib.

Item obligat ad non petendum debitum, neque quoad hoc potest a marito irritari, ib.

Quomodo intelligatur hæc obligatio non petendi debitum.

Votum castitatis a marito factum non obligat ad non reddendum debitum, c. 9.

Obligat vero ad castitatem conjugalem, et vidualem mortua uxore, neque quoad hanc potest irritari, ib.

Item obligat ad non petendum debitum, neque quoad hoc irritari potest, ib.

Votum non accedendi ad uxorem ullo modo, donec ipsa expresse petat, quamvis videatur in periculo constituta, et facite petere, non obligat, ib.

Votum castitatis factum ab utroque conjuge ex mutuo consensu, est licitum et validum, ib.

In hoc casu, non potest licite talis consensus revocari, et reddi debitum, ib.

Revocato consensu, adhuc peccant reddendo debitum, et tenentur iterum consensum et pactum reiterare, ib.

Si alter eorum poenitens talem revocationem retrahere velit, alter vero nolit, non peccat directe contra votum suum reddendo debitum, ib.

Neque ex vi voti alterius petentis tenetur non reddere, imo potest et debet, ib.

Quando alter conjugum de licentia consortis votum castitatis emisit, qui dedit licentiam, nec tenetur, nec potest licite reddere debitum petenti, c. 10.

Peccat graviter revocando talem licentiam ad vendendum datam, ib.

Ante votum emissum valide revocari potest licentia data ad vovendum, et petenti debitum reddi debet, ib.

Post votum vero factum non potest valide revocari, neque licite reddi potest debitum, ib.

Licentia hæc ad non reddendum debitum dupliciter concedi potest, ib.

Post votum factum, non tenetur conjux acceptare revocationem licentiæ, nec licite potest; si tamen revocatio acceptetur, valida est acceptatio, et deinde tenetur reddere debitum petenti, neque in eo peccat; non tamen potest licite petere, ib.

Jure et potestate ordinaria solus Papa potest dispensare in voto simplici castitatis, c. 11.

In casu tamen urgentis necessitatis, quando est periculum in mora, et difficilis accessus ad Pontificem, potest Episcopus commutare vel dispensare cum sibi subdito, ib.

Limitatur hoc primo, quando in casu urgentis necessitatis et difficilis recursus ad Pontificem, subveniri potest subdito sine absoluta dispensatione in voto, non potest Episcopus illam dare. Secundo, si in eo casu sit necessaria aliqualis dispensatio vel moderatio in usu talis voti pro aliquo tempore, vel pro aliqua parte ejus, potest ab Episcopo concedi, ib.

Quomodo possit Episcopus dispensare cum habente votum castitatis ad petendum debitum, ib.

Episcopus ex vi suæ potestatis absolute potest dispensare in voto non petendi debitum, ib.

Tale votum non est reservatum, ib.

Votum castitatis perpetuæ absolutum, ab utroque conjuge, vel ab uno tantum ex mutuo consensu, vel sine illo factum, est reservatum, nec potest Episcopus in illo dispensare, ib.

Potest tamen dispensare ad petendum vel reddendum debitum cum uno vel cum utroque, si urgeat gravis necessitas, ib.

In nullo casu urgentis necessitatis potest Episcopus absolute et totaliter in voto castitatis dispensare, ib.

Votum castitatis temporale non est reservatum, et ab Episcopo dispensari potest, c. 21.

Votum castitatis factum, ut tantum obliget post certum tempus, verbi gratia, si uxor voveat castitatem servare post mortem mariti, vel filius post mortem parentis, est reservatum, ib.

Votum non contrahendi matrimonium non est reservatum, et ab Episcopo dispensari potest, ib.

Item votum castitatis conjugalibus, ib.

Habens votum non contrahendi matrimonium, si contrahat, peccat contra votum, non vero in usu matrimonii etiam petendo debitum, ib.

Votum suscipiendi ordinem sacrum nec est castitatis, neque reservatum, ib.

Votum vovendi castitatem non est reservatum; ab Episcopo dispensari potest, ib.

Votum assumendi statum seu vivendi modum includentem cœlibatum, si non sit formale votum de ipso cœlibatu, et de custodia castitatis in illo, non est reservatum, ib.

Votum assumendi statum tertii ordinis D. Francisci, vel D. Dominici; item profitendi vitam feminarum, quas vocant Beatas, non est reservatum, ib.

Non omne votum in materia castitatis etiam ex obiecto suo perpetuum reservatur, ib.

Votum castitatis cum conditione factum, ut sibi liceat matrimonium contrahere cum aliqua, quæ secum velit caste et sine copula vivere, non est reservatum, imo cum illo licite potest contrahere, et reddere debitum, ib.

An votum conditionum, etiam post impletam conditionem sit reservatum, ib.

Vide Castitas Clericalis, seu Ordini sacro annexa. Castitatis obligatio est conjuncta cum ordinibus saceris, a subdiaconatu usque ad episcopatum numeratis, c. 13.

Nullus ordo sacer ante matrimonium susceptus reddit ex solo jure divino personam inhabilem ad matrimonium contrahendum, ib.

Nullum est jus divinum prohibens ne ordinati in saceris matrimonium contrahant, ib.

Item ne usum uxoris ante ordinationem ductæ habeant, ib.

Quod ordinati in saceris obligentur ab Ecclesia ad perpetuam castitatem, vel abstinendum a matrimonio, si antea illud non contraxerant, vel ab usu ejus, si contraxerant, non est contra jus divinum, sed maxime consentaneum, ib.

Sacerdotes legis veteris aliqualem castitatem observabant, ib.

Vide Clericus, et Votum castitatis.

A tempore Apostolorum observatum fuit in Ecclesia, ut Episcopus, et presbyter jam ordinatus matrimonium contrahere non permitteretur, c. 14.

Ostenditur in ipsis Apostolis, ib.

Incertum est quando hæc observantia castitatis sub rigurosa obligatione inceperit, ib.

Episcopi et sacerdotes qui post matrimonium consecrantur, tenentur a propriis uxoribus continere; hoc præceptum ob contrariam consuetudinem in Ecclesia Græca non obligat; non constat esse proprie Apostolicum, quamvis ex Apostolica traditione manasse certum sit, ib.

Episcopi et presbyteri Ecclesiæ Orientalis non abstinabant ab uxoribus ante ordinationem habitis, c. 15.

Aliqui censent prioribus sexcentis annis perfectam castitatem servasse, ib.

Probabile est nunquam fuisse obligatos ad continentiam servandam abstinendo ab uxoribus, nisi illam in sua ordinatione promisissent, ib.

Hæc continentia in illis prioribus seculis etiam in Orientali Ecclesia regulariter servata fuit, ib.

Hæc obligatio non solebat ibi imponi ordinandis ex necessitate legis, vel saltem ex causa rationabili in illa dispensabatur ab Episcopis, ib.

Diaconi obligantur vel non contrahere matrimonium post ordinationem, vel non uti prius contracto; et utraque obligatio est antiquissima, c. 16.

Diaconi olim, saltem in Orientali Ecclesia, si nollent promittere continentiam a futuro matrimonio contrahendo, poterant ordinari ab Episcopo dispensante ex causa gravi, ib.

Continentia subdiaconorum etiam est antiquissima, non vero æqualiter cum diaconis et sacerdotibus, ib.

Intentio Ecclesiæ est, ut qui sacrum ordinem voluntarie suscipit, votum castitatis emitat, et ad hoc sic ordinatum obligat, c. 17.

Hoc votum licet explicitè non fiat ab ordinato, implicitè fit eo ipso quod non excluditur, sed bona fide suscipitur ordo sacer animo parendi Ecclesiæ in eo statu suscipiendo, ib.

Suscipiens ordinem sacrum cum expressa voluntate seu intentione non promittendi, quamvis graviter peccet, non facit votum castitatis, quamvis ordinatus maneat, ib.

Hoc peccatum est sacrilegii, ib.

Talis manet adhuc obligatus votum emittere, ib.

In hoc casu sic ordinatus matrimonium valide contrahere non potest, ib.

Ordinatus in saceris, qui ex malitia votum castitatis emittere nolit, tenetur ad non contrahendum matrimonium, ib.

Item speciali obligatione ab Ecclesia imposita tenetur castitatem servare, ib.

Talis si peccet, probabiliter solum committit peccatum contra temperantiam, tenetur tamen declarare circumstantiam fictionis, ib.

Probabiliter etiam committit peccatum sacrilegii, et qualis, ib.

Talis circumstantia in confessione aperienda est, ib.

Qui ante usum rationis ordinatur in saceris, postquam pervenit ad usum rationis, non obligatur ad castitatem servandam; sed illi danda est optio, et si velit habere usum ordinis, tunc tenetur ad castitatem; si vero eligat perpetuo illo carere, potest contrahere matrimonium, ib.

Qui habens usum rationis, ante ætatem legitimam, vel ante annos pubertatis ordinatur in saceris, manet obligatus ad castitatem servandam, ib.

Qui in saceris ordinatur invitus per absolutam coactionem externam, ipso interius repugnante ac nolente nam ordinatio est invalida, et non tenetur ad castitatem, ib.

Si vero ordinationi consentiat, expresse tamen velit castitatem non servare, neque ad hoc se obligare, nec vovet castitatem, neque peccat non vovendo, neque ad castitatem servandam cum inhabilitate ad matrimonium ex Ecclesiæ statuto manet obligatus, ib.

Idem dicendum si tali metu gravi coactus nihil de castitate cogitet, aut velit vel nolit expresse, sed solum velit ordinem suscipere, ib.

Postea vero danda est optio, an velit ordinem exercere, et castitatem servare, vel illius usu perpetuo carere, ib.

Qui gravi metu coactus non solum vult ordinari, sed etiam ad castitatem se obligare, putans ad utrumque teneri, non manet obligatus, et votum est nullum; si vero sciens se in eo casu non teneri ad vovendum castitatem, nihilominus eam vult, manet ad eam obligatus, et simul ad non contrahendum matrimonium, ib.

Si metus et violentia directe inferatur, non solum ad ordinationem, sed simul cum expresse voto castitatis, talis si votum faciat, non manet inhabilis ad matrimonium; votum tamen est validum, ib.

Qui ordinatur invitus, sed consentiens ordinationi, si postea utatur ordine suscepto, manet obligatus ad castitatem, ib.

Gravi metu ordinatus, ut possit postea nubere, debet prius talem motum probare coram ecclesiastico iudice, et ejus iudicio stare; si vero non possit probare, debet stare iudicio prudentis viri, seu confessoris, ib.

An qui ante ordinationem protestatur publice se nolle ad castitatem obligari, et tamen ordinatur, maneat obligatus, ib.

An qui ex metu cadente in constantem virum in religione professionem emisit, et postea titulo licet-

gionis ordinatur in sacris, teneatur ad castitatem vel utroque titulo, vel saltem altero, ib.

Votum castitatis ordini sacro annexum reddit personam inhabilem ad matrimonium contrahendum, illud irritando, c. 18.

Quando incipit hæc solemnitas in tali voto, ib.

Clericus in sacris tentans matrimonium contrahere, grave sacrilegium committit, et ab Ecclesia graviter punitur, ib.

Incurrit ipso jure majorem excommunicationem, ib.

Item privationem beneficiorum, non tamen ipso facto, sed per sententiam judicis, ib.

Item privationem pensionum, ib.

Uterius contrahit irregularitatem, ib.

Hoc votum obligat ad perpetuam et integram castitatem in omnibus actibus, etiam jure naturæ prohibitis, ib.

Conjugatus licite ex consensu uxoris ordinatus in sacris, eodem prorsus modo, et cum eisdem effectibus obligatur voto castitatis, ac si ante matrimonium ordinatus fuisset; non potest contrahere matrimonium, neque petere aut reddere debitum, c. 19.

An liceat hujusmodi clerico cohabitare cum uxore, et uti ejus ministerio, secluso toro, ib.

Quale peccatum committat, et quam pœnam incurrat, si uxorem cognoscat, ib.

Illicite, et sine uxoris consensu in sacris ordinatus, ad castitatem integre servandam obligatur, præterquam ad non reddendum debitum petenti uxori, ib.

Item ipso jure manet irregularis, ib.

Si vir ordinetur in sacris sciente uxore, et non contradicente, neque ad castitatem servandam, neque ad illam vovendam tenetur, et maritus tenetur illi petenti reddere debitum, id.

Idem dicendum, quamvis expresse consentiat, si id non faciat proficundo, seu vovendo castitatem, ib.

Votum castitatis solemnem sacro ordini annexum Papa dispensare potest, primo anteedenter permittendo alicui, ut in sacris ordinetur, non vovendo castitatem, nec contrahendo impedimentum ad matrimonium, c. 20.

Dispensare secundo potest consequenter, dando licentiam ut qui in sacris ordinatus votum fecit, et inhabilitatem contraxit, matrimonio ligari vel uti possit, ib.

Dispensatio hoc secundo modo data potest esse valida quoad matrimonium contrahendum, et invalida quoad obligationem voti, ib.

Clericus in sacris sine causa dispensatus, valide contrahit matrimonium, non tamen potest licite petere debitum, reddere vero potest, id.

Hæc dispensatio dari potest ordinato in sacris non solum ad usum conjugis, sed etiam ut simul cum illo habeat usum ordinis sacri, id.

Ad dispensandum in hoc voto non requiritur causa publica, ib.

CASTITAS RELIGIOSA ET SOLEMNIS.

Ad solemnitatem voti castitatis religiosæ requiritur, ut sit absolutum, et tam ex intentione voventis quam acceptantis omnino perpetuum; item ut reddat personam inhabilem ad matrimonium, et dirimat contrahendum, et contractum nondum consummatum, l. 9, c. 21.

Hoc votum solemnem factum in religione approbata dirimit matrimonium subsequens, ib.

A tempore Innocentii II fuit hoc inviolabiliter observatum in Ecclesia, ib.

Ante Innocentii tempora non potest satis probari incepisse habere hunc effectum, ib.

Probabile est hoc impedimentum ab Innocentio II introductum esse, ib.

Probabilius antea incepisse, ib.

Solemnitas hæc castitatis quoad dirimendum matrimonium subsequens, videtur a tempore Apostolorum pro tota Ecclesia universaliter incepisse, ib.

Hæc solemnitas tam quoad omnia Ecclesiæ loca, quam quoad omnes personas universalis fuit, ib.

Votum solemnem castitatis validum non dissolvit matrimonium consummatum, c. 22.

Post matrimonium consummatum non potest unus conjux juste facere hoc votum invito alio, et quamvis faciat, nec dissolvitur matrimonium, nec alter privatur jure petendi debitum. Item tale votum est invalidum, ib.

Unus conjux ex consensu alterius, et servatis juris conditionibus, tale votum valide emittere potest, ib.

Tale votum quamvis validum non dirimit vinculum matrimonii consummati, ib.

Neque Ecclesia potest facere ut dirimat, ib.

Votum solemnem castitatis religiosæ dirimit matrimonium ratum non consummatum, etiam invito altero conjuge, c. 23.

Non illud dirimit ex natura rei, ib.

Neque jure divino positivo a Christo Domino specialiter lato, ib.

Sed ex Ecclesiæ statuto, ib.

Quando inceperit hoc votum dirimere matrimonium ratum, c. 24.

Cur Ecclesia hunc effectum tribuit voto solemnem castitatis religiosæ, et non voto sacri ordinis vel episcopatus, ib.

Potuit vero tribuere, ib.

Intra quod tempus post matrimonium ratum teneatur quis reddere debitum, vel ingredi religionem, et profiteri, c. 25.

Per professionem voti solemnem castitatis religiosæ, dissolvitur matrimonium ratum, quantumvis illud copula præcedat, ib.

Item quamvis talis copula habeatur per vim, ib.

Item quamvis habeatur post sponsalia de futuro; et postea contrahatur matrimonium, ib.

Quando matrimonium consummatum per copulam vi illatam, non dissolvitur tunc per professionem voti solemnem castitatis religiosæ, ib.

Post talem copulam consummatum matrimonium, neque conjux potest ingredi religionem et valide profiteri, sine alterius consensu, ib.

Copula debita, et nondum exhibita, non impedit quominus quis post matrimonium ratum valide et licite ingredi possit religionem, et facere hujusmodi votum, ib.

Maritus non consummans matrimonium, sed tradens uxorem alteri ad adulterandum, illa invita, valide potest ingredi religionem, et profiteri, et peccatalem professionem dirimitur matrimonium, ib.

Si vero uxor tradita est in adulterium volens, licite potest profiteri, non ita si vi aut metu coact, est; et maritus illi alia via præterquam matrimonium consummando, et permanendo in illa injuriam resarcire non possit, ib.

Quando uterque sponsus professus est religionem,

CIRCUMSTANTIE PECCATORUM.

Vide Novitius, Obedientia solemnem, Castitas simplex et clericalis, Peccatum et Delectatio.

CLAVIS.

Clavium usus an liceat religioso. Vide Paupertas solemnem.

CLERICUS.

Clericus in ordinatione non vovet, sed solum promittit obedientiam Prælato in materia necessaria, l. 2, c. 13.

Clericorum ordo ab Apostolis incepit, est antiquior quam monachorum, l. 3, c. 3.

Clerici olim habitabant in urbibus, et in domibus Episcoporum, c. 4.

Clericus in sacris licet votum castitatis emittere nequeat, est tamen inhabilis ad matrimonium ex lege ecclesiastica, l. 2, c. 10.

Clericus in minoribus contrahens matrimonium, an ipso facto privetur beneficiis, l. 9, c. 18.

An privetur etiam pensionibus, ib.

Clericus in sacris quando dicatur et censeatur concubinaris, ib.

Debet vitare contubernia, et familiaritatem feminarum, ib.

Quam pœnam incurrat propter transgressionem vel scandalum in hac parte, ib.

Ut quis licite ordinetur clericus in sacris post matrimonium vivente uxore, requiritur primo, ut irregularitas bigamiae ex tali matrimonio non sit contracta; secundo, ut ex consensu uxoris, si matrimonium sit consummatum, ordo suscipiatur, c. 19.

Tertio, ut ipsa uxor castitatem profiteatur, ingrediendo religionem, ib.

Excipiuntur duo casus, in quibus sine consensu uxoris clericus in sacris ordinari potest, ib.

Vide Castitas clericalis.

COGENS, ET COACTIO.

Vide Excommunicatio, Castitas Clericalis et Professio.

COMMUTATIO VOTI.

Commutatio voti in minus vel æquale bonum, nunquam fit ipso jure, l. 6, c. 14.

In melius vero bonum fit ipso jure solum per ingressum religionis, ib.

Commutatio voti in melius fieri potest ab ipsomet vovente, ib.

Commutatio votorum in rem meliorem, quando et quomodo fiat sine dispensatione, l. 1, c. 19.

Vide Votum religionis, Professio, Societas Jesu, et Debitum.

CONCUBINARIUS.

Vide Clericus

CONCUBITUS.

Concubitus vagus quare sit illicitus, l. 9, c. 1.

CONJUX.

Vide Ingressus religionis, Castitas simplex, Professio.

CONSECRATIO.

Consecratio aut benedictio humana non potest per se reddere personam inhabilem ad matrimonium, l. 2, c. 6.

vel saltem altero proficiente, alius simplex votum castitatis emittit, dissolvitur matrimonium, ib.

Ut votum solemnem castitatis in religione factum dissolvat matrimonium ratum, requiritur ut religio a Papa sit approbata, ib.

Item, ut professio sit integra et perfecta, id est, non relaxata quoad ipsa vota, ib.

Professio militum Sancti Joannis dirimit matrimonium ratum; non ita votum eremitarum, ib.

Votum castitatis solemnizatum per professionem religiosam, per legitimam dispensationem ipsius professionis dispensari potest, c. 26.

Necessaria consecutione aufertur votum castitatis religiose ablato vinculo professionis, quando simpliciter fit dispensatio, nullo imposito onere, neque acceptato ab eo qui dispensatur, ib.

Moraliter loquendo, non potest saltem licite dispensari in professione vel solemnitate hujus voti, quin in voto ipso dispensetur, ib.

Si talis dispensatio concedatur absque sufficienti causa, erit quidem illicita, et invalida quoad intrinsecam obligationem voti, tamen quoad inhabilitatem ad matrimonium erit valida.

Papa dispensare potest cum religioso in voto castitatis, quoad usum ejus, non auferendo omnino votum castitatis, nec statum religiosum, nec vinculum professionis, ita ut religiosus professus manens religiosus, licite et valide contrahat et consummet matrimonium.

Tribus modis fieri potest hæc dispensatio: primo, dispensando in solo usu matrimonii, ib.

Secundo, dispensando simul in vinculo et usu, id est, ut matrimonium de novo contrahi et consummari possit.

Tertio, dispensando solum ut matrimonium licite et valide contrahatur sine licentia consummandi; hic tamen modus dispensandi nunquam fit, nec fieri expedit, ib.

CHARITAS.

Charitas purificat cor, l. 1, c. 3.

Dirigit alias virtutes in Deum, et quare, ib.

In illa consistit beatitudo, et contemplatio hujus vite, id.

Assignantur variae perfectiones charitatis, ib.

Quid sit intensio et extensio charitatis, ib.

Charitas non habet mensuram quoad exercitium et favorem, habere tamen potest quoad obligationem et determinationem, c. 9.

Non habet illos tres status, seu gradus, incipientis, proficientis, et perfectæ, neque ex intensione, c. 13.

Neque ex extensione, ib.

Sed ex modo operandi magis vel minus perfecto quoad facilitatem et delectabilitatem, ib.

Vide Perfectio, Consilium et Præceptum.

CHRISTUS.

Christus habuit perfectissimam paupertatem, non tamen fuit incapax dominii, l. 8, c. 7.

Eleemosynis non solum sponte oblati, sed emendicando petitis vixit, c. 8.

Habuit dominium rerum mobilium in communi, ib.

Non ita possessionem aut dominium rerum stabilium, ib.

Christus votum virginitalis emisit; est exemplar omnis castitatis voto consecrate, l. 9, c. 1.

Consecratio rerum vel personarum duplex, et quam vim habeat, l. 6, c. 17.
Aliquando auferri potest, aliquando non, ib.
Ex dispensatione licet uti calice, seu alio vase consecrato ad communem et profanum usum necessarium, sed non malum, l. 9, c. 26.

CONSILIUM.

Est hæreticum negare distinctionem inter consilia evangelica et præcepta, l. 1, c. 6.
Consilium et præceptum de bono opere esse debent et c. 7.
Consilium de opere indifferenti dari nequit, ib.
De ratione consilii est ut sit de opere non præcepto, ib.
Potest dari opus honestum inferioris ordinis, nec præcepti, nec consilii, quale est actus matrimonii, ib.
De ratione consilii est ut sit melius quam oppositum, et sibi impossibile, ib.
An opus consilii debeat esse melius quam opus præcepti in eadem materia, ib.
Consilii opus præcipi non potest, c. 12.
Consilium distinguitur in generale et particulare, c. 8.
Consilia evangelica generalia ex parte materiæ sunt tantum tria, paupertus, castitas et obedientia, ib.
Votum non pertinet ad consilia ex parte materiæ, sed ex parte modi, ib.
Consilia particularia sunt plura, et in omni materia virtutis locum habent, ib.
Consilia non solum in operanda virtute, sed etiam in cavendo malo, scilicet quoad media ut caveantur, versari possunt, ib.
Consiliorum evangelicorum multiplex divisio, in essentialia et quasi accidentalia, in affirmativa et negativa, ib.
Consilia non excluduntur per præceptum charitatis, c. 9.
Frequentes et ferventes actus charitatis exercere pertinet ad consilium, ib.
Similiter actus imperati, ib.
Consilium qua tale est, nullam obligationem vel sub veniali inducit, ib.
Indicat dictamen divini intellectus approbantis id quod consulit, ib.
Etiam indicat voluntatem Dei, sed inefficacem, ib.
Consilia nec per modum finis continentur in præceptis, c. 11.
Duobus modis sunt instrumenta majoris perfectionis acquirendæ, ib.
Consiliorum observantia, sed non omnium, requiritur ut medium ad perfectionem status religiosi, l. 2, c. 1.
Sine aliquibus consiliis non potest consistere religio, ib.
Nullum consilium statui religioso generaliter sumpto repugnat, ib.

CONSENSUS.

Consensus legitimus qualis censeatur, l. 7, c. 1.

CONSTITUTIO.

Constitutio Sixti V contra illegitimos, criminosos et reddendis rationibus obnoxios aliquam religionem ingredi volentes, declaratur, l. 5, c. 7.
Non comprehendit moniales, ib.
Declaratur alia constitutio circa formam, et modum

servandum in recipiendis ad habitum et professionem religionis, c. 10.

Utraque moderatur per Bullam Clementis VIII prima, c. 7, secunda, c. 10, et l. 6, c. 10.

CONSUETUDO.

Consuetudo præscripta, dummodo non sit per se illicita, derogat legi humanæ, l. 10, c. 8.
Contra vota religiosa nulla consuetudo præscribitur, ib.
Consuetudo per se non dat jurisdictionem, l. 9, c. 11.

CONTEMPTUS.

Contemptus Praelati in re præcepta quando sit peccatum mortale. Vide Obedientia solemnitas.

CONTINENTIA.

Vide Virginitas, et Castitas.

CONTRACTUS.

Contractus humanus duobus modis ab intrinseco dissolvi potest, l. 6, c. 15.
Contractus a religioso factus sine licentia Praelati valet quatenus est utilis monasterio, a Praelato tamen irritari potest, l. 10, c.

COPULA.

Copula præcedens non consummat matrimonium ratum subsequens, l. 1, c. 1.
Vide Debitum conjugale.

CRIMEN, ET CRIMINOSUS.

Criminosi quales dicantur et reputentur inhabiles ad religionem, l. 5, c. 7.
Non censentur tales propter crimina occulta, ib.
Sed propter crimen publicum, de quo iudicium publicum per accusationem vel inquisitionem inchoatam sit in particulari et iuste, et quod de tali inchoatione in actis publicis constat, ib.
Tale crimen debet esse publicum non solum notorietate facti, sed etiam juris aliquo modo, ib.
Criminosus hic comprehensus si absolvatur, innocens iudicetur, vel damnatus poenam implevit, religionem ingredi potest, ib.
Crimen tripliciter religionis ingressum aliquo modo impedire potest, ib.

D

DEBITUM, ET DEBITOR.

Debitum respectu Dei duplex est, aliud gratitudinis, et aliud obedientiæ seu necessitatis, l. 1, c. 9.
Debitum pietatis erga parentes est majus et perfectius quam debitum ordinarium justitiæ, l. 5, c. 5.
Debitum conjugale. Vide Votum religionis. Castitas simplex. Castitas Clericalis, et Castitas solemnitas.
Debitor ingrediens religionem tenetur prius solvere debita incerta, si habet unde solvat; potest vero donare religioni vel pauperibus, c. 7.
Si habeat debita ex voto, satisfecit commutando illa cum ingressu religionis, ib.
Ingredi potest statim religionem, qui est simpliciter impotens ad solvendum debita certa; tenetur tamen aliquantulum expectare, si habeat spem proximam solvendi, ib.
In casu vero quod possit solvere, sed per longum

tempus, prima opinio docet non posse tunc ingredi religionem, ib.
Secunda idem tenet, si debitum sit personale, non ita si sit reale, dummodo cedat bonis suis in favorem creditoris, ib.
Tertia docet absolute posse ingredi, ib.
Prafertur prima sententia ut vera, cum debito tamen moderamine, ib.
Quid in hac materia disponat constitutio Sixti V, et quomodo per aliam Clementis VIII limitetur, ib.
Vide Professio.

DECIPERE, ET DECEPTIO.

Deceptio in religionis ingressu aliquando est gravis, aliquando levis, l. 5, c. 9.
Qui decipit alium, consulendo ut ingrediatur religionem, quem iudicat vel scit ineptum, peccat graviter, excusatur tamen si bona fide procedat, ib.
Qui decipit avertendo ab ingressu religionis, peccat graviter, ib.
Non ita si solum avertit precibus aut promissionibus, dummodo non sint importunæ, et sine causa contra certam Spiritus Sancti vocationem, ib.
Qui decipit, tenetur restituere tollendo vel infamiam detractionis, vel ipsam deceptionem, vel vim, si forte illata est volenti religionem ingredi, ib.
Vide Ignorantia, et Professio.

DELECTATIO MOROSA.

Delectatio morosa quando sit peccaminosa, l. 8, c. 8.
Delectatio interna, morosa et voluntaria de actu turpi, etiam absque desiderio, imo et cum proposito non committendi talem actum exteriorem, est sacrilega in habente votum castitatis, l. 9, c. 2.
Delectatio morosa circa personam voto castitatis ligatam, et circumstantia sacrilegii aperienda in confessione, ib.

DESIDERIUM.

Desiderium religionis per se et regulariter est a Spiritu Sancto, ac proinde sine consultatione suscipiendum; ad illius tamen executionem regulariter consultatio necessaria est, l. 5, c. 8.

DIACONUS.

Vide Clericus, et Castitas clericalis.

DISCIPULUS.

Discipulus Christi dupliciter quis dicitur, l. 8, c. 1.

DIMISSORIE LITTERÆ.

Vide Novitius, et Societas Jesu.

DISPENSARE, ET DISPENSATIO.

Dispensatio in jure humano sine causa data, valida est, l. 1, c. 20.
Dispensari potest cum persona religiosa super voto religionis arctioris, l. 6, c. 14.
Non autem in professione cum subdito, c. 15.
Excepto Pontifice, qui dispensare potest in professione, c. 16.
Dispensare etiam potest in solemnitate voti, non ita in ipso voto, c. 17.
Major causa requiritur ad dispensandum in professione religiosa, quam in votis simplicibus inde sumptis, ib.

Dispensari quomodo a Pontifice possit in matrimonio rato, ib.
Dispensari non possunt vota scholarium Societatis, ib.
Dispensare poterunt Episcopi ante reservationem votorum, c. 18.
Potestas dispensandi in votis quo jure competat Episcopis, ib.
An sicut urgente gravi necessitate potest Episcopus dispensare in votis Pontifici reservatis, possit etiam in professione, ib.
Dispensari non potest ab Episcopo in matrimonio rato, ib.
Causa sufficiens ut Papa dispense concedendo professis transire ad laxiorem religionem, quæ, c. 21.
Ad dispensationem validam et licitam in voto castitatis causa iusta requiritur, l. 9, c. 2 et 20.
Dispensare potest Episcopus quoad licentiam consummandi Votum castitatis, c. 5.
In voto simplici castitatis solus Papa jure ordinario dispensat, c. 11.
Communi opinione conceditur Episcopis potestas quasi ordinaria ad dispensandum, et commutandum votum castitatis, urgente necessitate, ib.
Dispensare non potest Episcopus in voto castitatis, quando in casu urgentis necessitatis subvenire alio modo potest, ib.
In eo tamen casu aliqualem dispensationem concedere potest in usu voti, ib.
Potestas religiosi concessa ad dispensandum in votis, non extenditur ad dispensandum cum conjugate ad petendum debitum, nisi exprimat, ib.
In casu necessitatis, Episcopus dispensare potest cum habente votum ad petendum debitum tantum, et ad nihil aliud, ib.
Episcopus, quamvis detur causa, dispensare non potest cum conjugato in toto voto castitatis, sed tantum ad petendum debitum, ib.
Idem dicendum de habentibus privilegium ad dispensandum in petendo debito, ib.
Dispensare Episcopus potest circa votum non petendi debitum, ib.
Nisi in casu gravi necessitatis, ubi ad petendum et reddendum debitum dispensare potest, ib.
Eodem modo dispensare potest cum uno tantum conjugate, ib.
In nullo casu dispensare totaliter potest in voto castitatis, ib.
Diaconi olim ex dispensatione ordinabantur, quamvis nollent abstinere a futuro matrimonio, c. 16.
Dispensari potest ab Ecclesia votum sacri ordinis, c. 20.
Valida simul et injusta potest esse hæc dispensatio, ib.
Clericus in sacris sine causa dispensatus valide in matrimonium, nequit tamen licite petere debitum, ib.
Hanc dispensationem etiam validam esse quoad voti obligationem nonnulli opinantur, ib.
Dispensari utrum possit ad usum conjugis pariter et ordinis sacri, ib.
Papa dispensare potest in voto solemniter castitatis, dispensando in ipso statu, et professione religiosa, c. 26.
Per dispensationem obligatio voti obedientiæ tollitur, l. 10, c. 4.
An et quomodo dispensare superior valeat, ib.
Ut Episcopus dispense et sibi reservet, an semper requiratur causa legitima, ib.